

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 594/2021
29.12.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Матковић Стефановић, Татјане Миљуш, др Драгише Б. Слијепчевића и др Илије Зиндовића, чланова већа, у парници по тужби тужиоца Привредно друштво за производњу, услуге и трговину export – import MICE PROM ДОО Врање, чији је пуномоћник Горан Стефановић, адвокат у ..., против туженог RAIFFEISEN BANKA АД Београд, чији је пуномоћник Коста Даниловић, адвокат у ..., ради утврђења ништавости и исплате, вредност предмета спора 94.863,30 динара, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда 5 Пж 534/20 од 17.06.2021. године, у седници већа одржаној 29. децембра 2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији туженог изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда 5 Пж 534/20 од 17.06.2021. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Привредног апелационог суда 5 Пж 534/20 од 17.06.2021. године, тако што се одбија жалба тужиоца, као неоснована и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Привредног суда у Београду 29 П 6208/2018 од 19.11.2019. године.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженом накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 56.367,12 динара, у року од 8 дана по пријему писаног отправака ове пресуде.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду 29 П 6208/2018 од 19.11.2019. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да су одредбе Уговора о кредиту број .. од 11.09.2007. године, закљученог између тужене банке и тужиоца, у члану 8. став 1. у којем је наведено: „Корисник кредита се обавезује да пре пуштања кредита у течај плати банци провизију у износу од 0,925% од износа одобреног кредита на име накнаде за обраду кредитног захтева, као и 0,925% од

износа одобреног кредита на име провизије за одобрење и администрацију кредита, без обзира да ли ће кредит користити или не, а према фактури коју испоставља банка“, ништаве као незаконите, те као такве не производе правно дејство за уговорне стране, као неоснован. У ставу другом изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да су одредбе Уговора о кредиту број .. од 23.08.2007. године, закљученог између овде тужене банке и овде тужиоца, у члану 8. став 1. у којем је наведено: „Корисник кредита се обавезује да пре пуштања кредита у течај плати банци провизију у износу од 1,000% од износа одобреног кредита на име накнаде за обраду кредитног захтева, као и 1,000% од износа одобреног кредита на име провизије за одобрење и администрацију кредита, без обзира да ли ће кредит користити или не, а према фактури коју испоставља банка“, ништаве као незаконите, те као такве не производе правно дејство за уговорне стране, као неоснован. У ставу трећем изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена банка да тужиоцу на име неоснованог обогаћења исплати износ од 94.863,30 динара са законском затезном каматом, и то: на износ од 14.742,40 динара почев од 12.09.2007. године до исплате и на износ од 80.120,90 динара почев од 23.08.2007. године па до исплате, као неоснован. У ставу четвртм изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове парничног поступка.

Пресудом Привредног апелационог суда 5 Пж 534/20 од 17.06.2021. године, преиначена је првостепена пресуда, тако што је утврђено да су ништаве напред наведене одредбе члана 8 став 1 Уговора о кредиту број .. од 11.09.2007. године и Уговора о кредиту .. од 23.08.2007. године, те је обавезан тужени да плати тужиоцу износ од 94.863,30 динара са законском затезном каматом и то на износ од 14.742,40 динара од 12.09.2007. године до исплате и на износ од 80.120,90 динара од 23.08.2007. године до исплате. Обавезан је тужени да накнади тужиоцу трошкове парничног поступка у износу од 59.700,00 динара.

Против другостепене пресуде тужени је изјавио благовремену ревизију, због погрешне примене материјалног права, позивом на одредбу члана 404. Закона о парничном поступку.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11... и 18/20), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији туженог, ради уједначавања судске праксе, те је донео одлуку у ставу првом изреке ове пресуде.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду по одредбама члана 408. Закона о парничном поступку и утврдио да је ревизија туженог основана.

Побијана пресуда је донета без битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према чињеничном стању, утврђеном од стране нижестепених судова, тужилац у својству корисника кредита и тужена банка, као давалац кредита, дана 11.09.2007. године закључили су Уговор о кредиту број .., којим је предвиђено да тужена одобрава

кориснику кредита кредит у динарском износу у противвредности од 10.000 евра по средњем курсу, по курсној листи тужене на дан пуштања кредита у течај, а исте уговорне стране су дана 23.08.2007. године закључиле и Уговор о кредиту број .., којим је предвиђено да тужена одобрава кориснику кредита кредит у динарској противвредности од 50.000 евра по средњем курсу по курсној листи тужене на дан пуштања кредита у течај. Уговором од 11.09.2007. године у члану 8. став 1. предвиђено је да се корисник обавезује да пре пуштања кредита у течај плати банци провизију у износу од 0,925% од износа одобреног кредита на име накнаде за обраду кредитног захтева, као и 0,925% од износа одобреног кредита на име провизије за одобрење и администрацију кредита без обзира да ли ће кредит користити, или не, а према фаktури коју испоставља банка, док је одредбом Уговора од 23.08.2007. године предвиђена провизија банци на име накнаде за обраду кредитног захтева и провизија за одобрење и администрацију кредита, у износу од по 1,000% од износа одобреног кредита. Тужени је доставио тужиоцу планове отплате кредита у којима је наведена висина главнице, висина номиналне и ефективне каматне стопе, као и исказане друге уплате. Према плану отплате кредита „друге уплате“ односе се на трошкове обраде кредита и пуштање кредита у коришћење. Тужилац је износ од 14.742,40 динара на име трошкова по Уговору о кредиту од 11.09.2007. године платио туженом дана 12.09.2007. године, а износ од 80.120,90 динара на име трошкова по Уговору о кредиту од 23.08.2007. године, тужилац је платио туженом дана 23.08.2007. године.

На темељу оваквог чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је тужилац приликом закључења уговора био упознат са трошковима које мора да плати, односно са висином накнаде трошкова обраде кредита. Првостепени суд закључује да планови отплате кредита, које је тужени доставио тужиоцу, садрже износ трошкова које банка обрачунава клијенту у поступку одобравања кредита и реализације уговора о кредиту, што је у складу са Одлуком о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите од 30.06.2006. године, при чему банка није у обавези да наводи структуру тих трошкова, већ само износ, што је тужени и навео. Исти трошкови су предвиђени и прегледима битних елемената отплате кредита – података који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе, који су потписани од стране тужиоца, као што су потписани и наведени планови отплате, што потврђује да је тужилац био упознат са износом трошкова који треба да сноси поводом закључених уговора о кредиту. Наведени трошкови су били изражени у процентуалном износу у предметним уговорима, а исти су исказани кроз обрачун ефективне каматне стопе, што је потврђено и налазом и мишљењем судског вештака економско-финансијске струке. Стога је првостепени суд одбио захтев за утврђење ништавости спорне одредбе члана 8. став 1. наведених уговора о кредиту парничних странака, као и захтев за враћање плаћеног износа трошкова кредита од 94.863,30 динара са припадајућом законском затезном каматом.

Другостепени суд не прихвата овакву правну аргументацију првостепеног суда. Привредни апелациони суд је становишта да је тужени, тужиоцу као кориснику кредита, био дужан да у предуговорној фази достави понуду за закључење уговора, у којој би га на јасан и недвосмислен начин упознао са обавезом плаћања предметних трошкова за обраду захтева, као и административних трошкова, па се стога не може сматрати да је тужилац био упознат са обавезом плаћања наведених трошкова.

Другостепени суд налази да се из плана отплате кредита не може закључити да је корисник кредита у фази која је претходила закључењу уговора био упознат са својом обавезом, будући да је план отплате потписан истог дана када и предметни уговор за који је везан, а такође налази да је без утицаја што су наведени трошкови изражени кроз ефективну каматну стопу, па наведено води ништавости уговорне одредбе по одредби члана 103. Закона о облигационим односима. Из тог разлога је преиначио првостепену пресуду тако што је утврдио ништавим спорне одредбе члана 8. став 1. наведених уговора о кредиту од 11.09.2007. године и уговора о кредиту од 23.08.2007. године, те је обавезао тужену да плати тужиоцу износ од 94.863,30 динара са законском затезном каматом како је одређено у другостепеној пресуди.

Врховни касациони суд не прихвата изнето становиште другостепеног суда, јер налази да је засновано на погрешној примени материјалног права.

Одредбом члана 103. став 1. Закона о облигационим односима прописано је да је уговор ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима, ако циљ повређеног правила и закон не упућују на нешто друго. На ништавост суд пази по службеној дужности, а сходно одредби члана 109. Закона о облигационим односима.

Одредбом члана 1065. Закона о облигационим односима, прописани су битни елементи уговора о кредиту, тако што је одређено да се банка обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Према одредби члана 1066. Закона о облигационим односима, уговор о кредиту се закључује у писаној форми и истим се утврђује износ, као и услови давања, коришћења и враћања кредита. Из садржине ове законске одредбе несумњиво произлази закључак да се уговором о кредиту сачињеном у писаном облику, поред битних елемената тог уговора, могу уговорити и посебне накнаде и трошкови кредита као услов давања кредитних средстава на коришћење.

Одредбом члана 4. став 1. тачка 2. Закона о банкама („Службени гласник РС“, број 107/05), који је био на снази у време закључења спорних уговора, прописано је да банка може, између осталог, обављати и кредитне послове - давање и узимање кредита. Овим законом није ближе прописана садржина уговора о кредиту, нити су прописана права и обавезе банке и клијента. Из одредбе члана 42. тог закона произлази да се на уговор, закључен између банке и клијента, примењују Општи услови пословања банке, који прописују услове за обављање трансакције између клијената и банке, чија се примена обезбеђује писменим уговором, а из одредбе члана 43. наведеног закона, да је овлашћење Народне банке Србије да пропише јединствени начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Сагласно том овлашћењу, Народна банка Србије је 30.06.2006. године донела Одлуку о јединственом начину обрачуна и објављивању ефективне каматне стопе на депозите и кредите („Службени гласник РС“, број 57/06), који је ступио на снагу 01.10.2006. године. Овом одлуком се прописује јединствени

начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга, и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова, као и ближи услови и начин обавештавања клијената банке. Јединствени начин обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе банка примењује у поступку обављања депозитних и кредитних послова из члана 4. Закона о банкама (тачка 1. став 2.). У време закључења уговора на снази је било и Упутство за примену Одлуке о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите („Сл. гласник РС“ бр. 57/2006 и 88/2006), којим је Народна банка Србије прописала јединствен начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга, нарочито по основу депозитних и кредитних послова (ефективна каматна стопа), као и ближе услове и начин обавештавања клијената банке. Прописана је понуда банке, Одлуком о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите („Сл. гласник РС“ бр. 57/2006 и 88/2006) у тачки 5., која се односи на кредите које банка одобрава и која треба да јасно и недвосмислено садржи податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе и износ накнада и трошкова које банка обрачунава клијенту у поступку одобравања кредита, који треба да буду утврђени и исказани у понуди тако да клијента ниједног тренутка не доведу у заблуду што се тиче било ког елемента тих података. Податке из те тачке Одлуке, банка доставља клијентима на начин прописан Упутством. Упутство је прописивало у тачки 1. алинеја 8. план отплате - као табеларни приказ свих хронолошки приказаних токова новчаних прилива и одлива који је намењен потпуном информисању зајмопримаца, ради праћења њихових финансијских права и обавеза, који проистичу из уговора о кредиту и преглед основних података о кредиту, који се израђују на посебно прописаним обрасцима, у два примерка, тако да се један уручује клијенту, а други банка задржава у својој документацији (тачка 6. и 7. Упутства).

Првостепени суд је утврдио да је тужилац прегледом битних елемената и планом отплате кредита на недвосмислен начин био упознат са накнадом за обраду кредитног захтева, као и административним трошком, као и износом који по том основу треба да плати и да му је накнада била позната пре самих закључења наведених уговора.

Тиме је испуњена прописана дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа обавештења о условима који се односе на битне елементе уговора о кредиту, као и услове давања, коришћења и враћања кредита. У конкретном случају, тужилац је на дан закључења, пре потписивања наведених Уговора о кредиту потписао основне податке о кредиту, а на дан закључења уговора и план отплате кредита, као и преглед битних елемената. Тим документима тужиоцу су предочени предметни трошкови, као и висина ефективне каматне стопе. Стога је неутемељено становиште другостепеног суда о ништавости спорних одредби члана 8. став 1. Уговора о кредиту парничних странака од датума, када су сачињени и преглед битних елемената и планови отплате. Правна ваљаност наведене одредбе није спорна са становишта потпуног обавештења корисника кредита о економском терету који он преузима прихватањем обавезе исплате уговорених трошкова кредита. Уговорним установљењем износа дугованих трошкова кредита тужиоцу је на јасан и недвосмислен начин предочена његова обавеза по том основу. Уговарање једнократне накнаде и наплате трошкова обраде кредита, као и провизије за одобрење и администрацију

кредита није законом забрањено. Осим тога, директор тужиоца, као друштва са ограниченом одговорношћу, мора обављати послове савесно, пажњом доброг привредника и са уверењем да ради у најбољем интересу друштва, па следом мора имати свест о томе какве правне радње предузима и са каквим последицама по то привредно друштво. Како је директор друштва потписао предметне основне податке о кредиту, уговор, као и планове отплате кредита и прегледе битних елемената у којима су јасно исказани наведени трошкови, то се не може стати на становиште да му је било непознато које трошкове мора да сноси у вези са закљученим уговорима о кредиту. Имајући у виду да је тужилац својим потписом на основним подацима о кредиту, плановима отплате кредита, као и прегледима битних елемената кредита, потврдио пријем наведених докумената у којем је тужена банка приказала обавезу тужиоца по основу трошкова и накнада које дужан да плати приликом реализације кредитног захтева, то се закључује да је тужена банка поступала у складу са тада важећим законским и подзаконским актима Народне банке Србије. Првостепени суд је утврдио да су исти исказани кроз ефективну каматну стопу, па је самим тим тужиоцу омогућено да упореди цену, односно укупна давања по основу понуђених му кредита од стране банке у односу на ефективну каматну стопу исказану у понуди друге банке, као даваоца кредита.

Следом изнетих аргумената, Врховни касациони суд је оценио да је првостепеном пресудом правилно одбијен тужбени захтев за утврђење ништавости спорних одредби члана 8. став 1. Уговора о кредиту закључених између парничних странака 11.09.2007. и 23.08.2007. године. Из тог разлога, правилна је одлука првостепеног суда о неоснованости дела тужбеног захтева за враћање наплаћеног новчаног износа по основу уговорених трошкова кредита у износу од 94.863,30 динара са опредељеном законском затезном каматом, као и донета одлука о трошковима поступка.

То су разлози због којих је на темељу одредбе члана 416. став 1. ЗПП Врховни касациони суд одлучио као у ставу другом изреке пресуде.

Тужени је успео у поступку по ревизији. Зато је на темељу одредбе члана 153. став 1, 154, 163. став 2. и 165. став 2. ЗПП тужилац обавезан да туженом накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 56.367,12 динара, и то: за састав ревизије износ од 18.000,00 динара, као и на име судске таксе на ревизију и одлуку по ревизији износ од по 19.183,56 динара, а све према важећој Адвокатској тарифи и Закону о судским таксама, и опредељеном захтеву туженог.

**Председник већа – судија
Бранко Станић,с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**